

3/47/2016

panorama

- 4 MONIKA STANNY, ANDRZEJ ROSNER, ZYGMUNT PEJSAK** Wieś
Niesielskie życie daleko od szosy
- 14 EWA ZIĘTKIEWICZ** Genetyka
Jeden raz ras
- 18 JERZY KLEER** Ekonomia
Cztery stopnie suwerenności
- 22 MAŁGORZATA WOŹNICKA, AGNIESZKA KOWALCZYK**
Hydrogeologia
Jak płyniesz, wodo
- 25 MONIKA ŁASZKIEWICZ**
Językoznawstwo
Kiedy bieda przyciśnie
- 28 ELŻBIETA FRĄCOWIAK** Obyczaje
Przewodnik dla nieśmiały ryb
- 32 ARTUR KAMCZYCKI** Historia sztuki
Mistyka między murami
- 36 ANDRZEJ GÓRSKI** Medycyna
Fantastyczny fach fagów
- 40 MICHAŁ POMORSKI** Technologie
Zielony błysk kamieni
- 42 TOMASZ S. OSIEJUK** Ornitologia
Broń prosto z gardła
- badania w toku
- 46 KRYSZYNA GOŁEMBIOWSKA**
Farmakologia *Ciemna strona wspomaganie*
- 50 TOMASZ FALKOWSKI, EWA FALKOWSKA**
Geologia *Zbiór sekretów wiślanych*
- 54 KATARZYNA J. CHWEDORZEWSKA, MAŁGORZATA KORCZAK-ABSHIRE, ANNA ZMARZ** Biologia
Niespokojnie nad lodami
- rozmowa
- 58 EDWARD NĘCKA**
Umysty hojne, umysty skąpe
- prezentacje
- 64 ANNA ZWOLIŃSKA, DOMINIK RYBKA, JACEK SZABELSKI** Astronomia
Polowanie na błyski gamma
- 68 W OBIEKTYWIE: Mowa ziemi**
- punkt widzenia
- 57 MAGDALENA FIKUS**
Plusy wiedzy i niewiedzy
- 74 WŁODZIMIERZ ZAWADZKI**
Uczone

panorama wieś

Niesielskie życie daleko od szosy Co wynika z raportu „Monitoring rozwoju obszarów wiejskich” i jakie problemy wiążą się z afrykańskim pomorem świń. **4**

panorama historia sztuki

Mistyka między murami Do jakich wniosków prowadzi zestawienie kabaly i architektury – na przykładzie Muzeum Żydowskiego w Berlinie projektu Daniela Libeskinda. **32**

rozmowa

Umysty hojne, umysty skąpe

O lenistwie umysłowym, pułapkach pamięci i zagubieniu w nowych technologiach mówi psycholog poznawczy prof. dr hab. Edward Nęcka. **58**

OKŁADKA: JAKUB OSTAŁOWSKI
STR. 2: JAKUB OSTAŁOWSKI (1, 3)
ARTUR KAMCZYCKI (2)

OD REDAKCJI

NIEZWYKŁOŚCI MAŁE I DUŻE

Zubroniobizon Brutus, którego przedstawiamy na okładce, to zwierzę stworzone przez człowieka. Naukowcy byli ciekawi biologii i zachowania trójrodzajowej hybrydy i mieli nadzieję na uzyskanie dużej ilości mięsa – łączącego smak wołowiny i dziczyzny, a jednocześnie zdrowego, bo mającego mało cholesterolu. Natura jednak nie pozwoliła na tak dużą ingerencję w swoje sprawy – wszystkie samce okazały się bezpłodne. Brutus jest więc w tej chwili ostatnią na świecie tego typu osobliwością.

Przyroda potrafi grać człowiekowi na nosie na różne inne sposoby. Sprawdza go, tworząc coś, co w przypadku braku odpowiedzialności i rozsądku mnoży się w sposób trudny do opanowania, jak tzw. afrykański pomór świń. Albo stawia mu wyzwania: kształtuje rzekę w taki sposób, że wiele wysiłku trzeba, by np. ustalić miejsca, które mogą być zalewane i chronić je przed powodzią.

A co potrafi zrobić, żeby ludzie zaskakiwali sami siebie? Okazuje się, że nawet coś, co wydaje się oczywiste i niezmiennie – pamięć – płata figle. Mózg potrafi kasować, wybierać albo przekształcać informacje z przeszłości tak, aby pasowały do aktualnych ludzkich wyobrażeń i narracji – mówi w wywiadzie prof. Edward Nęcka. Podobnie jest ze stosunkiem do obcych. W zależności od kontekstu człowiek jest zdolny uruchamiać pozytywne lub negatywne stereotypy o ludziach różniących się, np. kulturą czy pochodzeniem.

W świecie przyrody jest wiele osobliwości, których mechanizmy odkrywają przed nami badacze. A o niektórych jeszcze im się nawet nie śniło.

Bez tytułu (1971),
 Zdzisław Beksiński
 (1929 Sanok
 – 2005 Warszawa).
 Rysownik, grafik,
 malarz i fotograf.
 Jego prace
 mają charakter
 surrealistyczno-
 ekspresjonistyczny.
 Twórczość z lat
 80. nawiązuje
 do metody
 „fotografowania
 snów”. Przed śmiercią
 tworzył kolaże
 wykorzystujące
 techniki
 komputerowe.
 Największa kolekcja
 jego prac znajduje
 się w galerii jego
 imienia w Muzeum
 Historycznym
 w Sanoku.

MARCIN KONIAK/DESA UNICUM

**MAGAZYN
 POLSKIEJ AKADEMII
 NAUK**

nr 3/47/2016
 kwartalnik
 ISSN 1733-8662
 nakład: 2100 egz.

© Polska Akademia Nauk
 Biuro Upowszechniania
 i Promocji Nauki
 pl. Defilad 1,
 00-901 Warszawa

academia@pan.pl
 academia.
 prenumerata@pan.pl

www.naukaonline.pl
 www.academia.pan.pl

**ZESPÓŁ
 REDAKCYJNY**

Jan Strelau
 honorowy redaktor
 naczelny

Anna Zawadzka
 redaktor naczelna,
 nauki humanistyczne

Katarzyna Czarnecka
 zastępca
 redaktor naczelnej,
 sekretarz redakcji

Agnieszka Kloch
 nauki biomedyczne

Agnieszka Pollo
 nauki ścisłe i techniczne

Jolanta Iwańczuk
 nauki o Ziemi

Renata Modzelewska
 redakcja językowa

Andrzej Figatowski
 grafika

RADA NAUKOWA

Jerzy Duszyński
 prezes PAN

(przewodniczący)

Edward Nęcka

Grażyna Borkowska

Leszek Kaczmarek

Roman Micnas

Lucjan Pawłowski

Witold Rużyło

Henryk Szymczak

Druk:
 WDN PAN Wrocław